

มาตรฐานที่เกี่ยวกับการจัดการเพื่อความปลอดภัยสำหรับสถานที่ท่องเที่ยวทางน้ำ

๑. ภารกิจกรมการท่องเที่ยว

กรมการท่องเที่ยวมีภารกิจเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวในด้านบริการท่องเที่ยว แหล่งท่องเที่ยว ธุรกิจนำเที่ยว มัคคุเทศก์ และผู้นำเที่ยว มาตรฐานอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว และการรักษาความปลอดภัยทางการท่องเที่ยว รวมถึงการสร้างภาพยนตร์ต่างประเทศในราชอาณาจักรให้สอดคล้องกับกฎหมายว่าด้วยนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ กฎหมายว่าด้วยธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ กฎหมายว่าด้วยภาพยนตร์และวีดิทัศน์ เฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการสร้างภาพยนตร์ต่างประเทศในราชอาณาจักร และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

๒. มาตรฐานการท่องเที่ยวไทย

กรมการท่องเที่ยวได้จัดทำมาตรฐานการท่องเที่ยวไทย เพื่อยกระดับคุณภาพการท่องเที่ยวให้นักท่องเที่ยวอย่างเป็นระบบและครบวงจร ประกอบด้วย มาตรฐานการบริการท่องเที่ยว (บริการข้อมูลข่าวสาร บริการขนส่ง ที่พัก ร้านอาหาร สินค้าที่ระลึก และสถานบันเทิง) มาตรฐานกิจกรรมการท่องเที่ยว มาตรฐานแหล่งท่องเที่ยว และมาตรฐานธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์

รูปที่ ๑ การพัฒนามาตรฐานการท่องเที่ยวตามห่วงโซ่คุณค่า

สำหรับเรื่องความปลอดภัยสำหรับการท่องเที่ยวทางน้ำ เป็นประเด็นสำคัญที่ถูกระบุอยู่ในมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยว มาตรฐานบริการท่องเที่ยว และมาตรฐานกิจกรรมการท่องเที่ยวซึ่งกรมการท่องเที่ยวได้จัดทำขึ้นเพื่อลดจำนวนและลดความรุนแรงที่เป็นอันตรายต่อชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว โดยจัดการที่สาเหตุของความไม่ปลอดภัย ซึ่งประกอบด้วย

- ความพร้อมของนักท่องเที่ยวทั้งด้านร่างกาย จิตใจ ความระมัดระวัง รวมถึงความรู้เกี่ยวกับการป้องกันอันตรายต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้นในแหล่งท่องเที่ยว
- ลักษณะทางกายภาพและระบบนิเวศของแหล่งท่องเที่ยว ที่อาจก่อให้เกิดอันตรายต่อนักท่องเที่ยวเช่น ความลาดชันของพื้นที่ กระแสน้ำ รวมถึงพืช/สัตว์มีพิษที่อยู่ในบริเวณแหล่งท่องเที่ยว เป็นต้น
- ภัยพิบัติทางธรรมชาติที่เกิดขึ้นในแหล่งท่องเที่ยว เช่น พายุ น้ำท่วม ดินถล่ม ฯลฯ เป็นต้น
- ภัยจากปัจจัยอื่น เช่น อุบัติเหตุ รถชน ลักขโมย ปล้น ทำร้ายร่างกาย เป็นต้น
- การบริหารจัดการความปลอดภัยของแหล่งท่องเที่ยว

๓. มาตรฐานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการความปลอดภัยสำหรับแหล่งท่องเที่ยวทางน้ำ

กรมการท่องเที่ยวได้มีการจัดทำมาตรฐานที่เกี่ยวข้องกับแหล่งท่องเที่ยวทางน้ำ จำนวน ๔ มาตรฐาน ได้แก่ มาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ประเภทเกาะ แก่ง ชายหาด และน้ำตก โดยในแต่ละมาตรฐานแบ่งออกเป็น ๓ องค์ประกอบ ได้แก่ คุณค่าด้านการท่องเที่ยวและความเสี่ยงต่อการถูกทำลาย ศักยภาพในการพัฒนาด้านการท่องเที่ยว และการบริหารจัดการ ทั้งนี้ ได้ระบุเรื่องความปลอดภัยไว้ในองค์ประกอบด้านศักยภาพในการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวซึ่งให้ความสำคัญกับลักษณะทางกายภาพและระบบนิเวศของแหล่งท่องเที่ยวที่อาจเป็นอันตรายต่อนักท่องเที่ยว รวมถึงการเกิดเหตุอันตรายต่อนักท่องเที่ยวทั้งจากภัยธรรมชาติและปัจจัยอื่นๆและองค์ประกอบด้านการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวที่เน้นเรื่องมาตรการด้านความปลอดภัย ระบบเตือนภัย และเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย สำหรับรายละเอียดของการจัดการความปลอดภัยที่ระบุไว้ในแต่ละองค์ประกอบมีดังนี้

๓.๑ องค์ประกอบด้านศักยภาพในการพัฒนาด้านการท่องเที่ยว หมายถึง องค์ประกอบต่างๆ ที่มีส่วนช่วยเสริมแหล่งเที่ยวนั้นๆ ให้มีความเหมาะสมในการจัดการท่องเที่ยว เช่น การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ความปลอดภัย การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว ความสามารถในการรองรับด้านการท่องเที่ยว การสนับสนุนการพัฒนาจากองค์กรต่างๆ เป็นต้น ในส่วนของเกณฑ์ความปลอดภัยในองค์ประกอบนี้ จะครอบคลุมตัวชี้วัดดังต่อไปนี้

๓.๑.๑ ลักษณะทางกายภาพและระบบนิเวศของแหล่งท่องเที่ยว ที่อาจก่อให้เกิดอันตรายต่อนักท่องเที่ยวตามบริบทของแหล่งท่องเที่ยวทางน้ำในแต่ละประเภท กล่าวคือ

แหล่งท่องเที่ยวประเภทน้ำตก: ความลื่นของหินบริเวณน้ำตก ความเชี่ยวและความลึกของน้ำ รวมถึงความปลอดภัยของเส้นทางเข้าสู่ตัวน้ำตกและเส้นทางบริเวณน้ำตก

แหล่งท่องเที่ยวประเภทชายหาด: ลักษณะของคลื่นและกระแสน้ำ รวมถึงวัสดุแหลมคมบริเวณชายหาด เช่น หินแหลม เปลือกหอย หรือเศษแก้ว เป็นต้น

แหล่งท่องเที่ยวประเภทแก่ง : ระดับน้ำและการแจ้งเตือนถึงการเปลี่ยนแปลงของระดับน้ำแก่นักท่องเที่ยว ความปลอดภัยของเส้นทางเขาสู่ตัวแก่งและเส้นทางบริเวณแก่ง รวมถึงความอันตรายของแก่ง

๓.๑.๒ การเกิดเหตุอันตรายต่อนักท่องเที่ยวจากภัยธรรมชาติ พิจารณาจากจำนวนครั้งที่นักท่องเที่ยวเกิดอุบัติเหตุอันเนื่องมาจากภัยพิบัติทางธรรมชาติภายในพื้นที่และเส้นทางเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยวในรอบ ๑๐ ปี

๓.๑.๓ การเกิดเหตุอันตรายต่อนักท่องเที่ยวจากปัจจัยอื่น พิจารณาจากจำนวนครั้งที่นักท่องเที่ยวเกิดอุบัติเหตุอันเนื่องมาจากภัยอื่นๆ ที่นอกเหนือจากภัยธรรมชาติ ภายในพื้นที่และเส้นทางเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยวในรอบ ๑๐ ปี

๓.๒ องค์ประกอบด้านการบริหารจัดการ หมายถึง ความสามารถในการควบคุม กำกับ ดูแล การดำเนินงานด้านการจัดการเพื่อให้แหล่งท่องเที่ยวมีความปลอดภัยและเกิดการพัฒนายั่งยืน ในส่วนของความปลอดภัยได้ถูกระบุไว้ในเกณฑ์การจัดการด้านการท่องเที่ยว ประกอบด้วยตัวชี้วัดดังต่อไปนี้

๓.๒.๑ มาตรการด้านความปลอดภัยและระบบเตือนภัย ประกอบด้วย

- การจัดทำแผนบริหารจัดการความเสี่ยง โดยวิเคราะห์หาความเสี่ยงที่อาจก่อให้เกิดอันตรายต่อชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยวในพื้นที่และเส้นทางท่องเที่ยว รวมถึงกำหนดแนวทาง/ขั้นตอน/วิธีการในการดำเนินงานที่สามารถประเมิน ควบคุม และตรวจสอบได้อย่างเป็นระบบทั้งก่อนเกิดเหตุ ขณะที่เกิดเหตุและหลังเกิดเหตุ พร้อมทั้งระบุผู้รับผิดชอบในแต่ละขั้นตอนให้ชัดเจน เพื่อลดโอกาสการเกิดความเสียหาย การบาดเจ็บ การสูญเสียชีวิตหรือทรัพย์สินของนักท่องเที่ยวจากอันตรายที่อาจเกิดขึ้น ให้หมดไปหรืออยู่ในระดับที่ยอมรับได้

- การติดตั้งป้ายแสดงข้อมูล ซึ่งเป็นข้อมูลที่จำเป็นต้องแสดงให้นักท่องเที่ยวได้รับทราบ ประกอบด้วยป้ายแสดงข้อห้ามหรือข้อควรปฏิบัติสำหรับนักท่องเที่ยว (prohibitions/mandatory signs) ป้ายเตือนภัย (warnings/safety signs) และป้ายแสดงข้อมูลทั่วไป (public information signs) เช่น ป้ายบอกทาง ป้ายแผนผังแสดงที่ตั้งของแหล่งท่องเที่ยวและสิ่งอำนวยความสะดวก เป็นต้น

- การแบ่งโซนการทำกิจกรรมด้านการท่องเที่ยว เพื่อให้นักท่องเที่ยวสามารถทำกิจกรรมท่องเที่ยวได้อย่างปลอดภัย อาจแบ่งพื้นที่ให้สอดคล้องกับการทำกิจกรรมของนักท่องเที่ยวในแต่ละกลุ่ม เช่น การเล่นน้ำ การเล่นเจ็ทสกี เป็นต้นรวมถึงควรมีการกำหนดจุดจอดเรือรับ-ส่งนักท่องเที่ยว

- การจัดเตรียมอุปกรณ์การให้ความช่วยเหลือ และเครื่องมือปฐมพยาบาล ซึ่งประกอบด้วยชุดปฐมพยาบาล ได้แก่ สำลี ผ้ายัดพันแก้เคล็ดขัดยอก กรรไกรขนาดกลาง พลาสเตอร์ แก้วล้างตา คีมบ่งเสี้ยน ผ้ากอซพันแผลขนาดต่างๆ ฯลฯ ยาสามัญประจำบ้าน ได้แก่ ยาใส่แผล/ล้างแผล ยาบรรเทาอาการปวดกล้ามเนื้อ แผลงัดต่อย ยาแก้เมาเรือ ยาบรรเทาปวดลดไข้ ยาต้ม ฯลฯ และอุปกรณ์กู้ภัยทางน้ำ ได้แก่ กระดานเคลื่อนย้ายผู้ป่วย (spinal board) ห่วงชูชีพ (safe torus) เชือกกู้ภัยทางน้ำ (throw bag) เป็นต้น

นอกจากนี้ควรมีเครื่องมือสื่อสารที่อยู่ในสภาพพร้อมใช้งาน (communications equipment) และกรณีที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวประเภทชายหาด ควรมีอุปกรณ์เพิ่มเติม ได้แก่ กล้องส่องทางไกล (binoculars) หอสังเกตการณ์ (surveillance towers) เรือกู้ภัย (rescue craft) และธงสีแดงและเหลือง (Flag) ประจำจุดที่มีความเสี่ยง

● การอพยพและปิดแหล่งท่องเที่ยว เป็นส่วนหนึ่งของแผนบริการจัดการความเสี่ยง ซึ่งจำเป็นต้องดำเนินการในกรณีที่เกิดเหตุการณ์/สถานการณ์ที่อาจเป็นอันตรายต่อชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยวดังนี้

- เกิดมลภาวะ หรือการปนเปื้อนสารเคมีในพื้นที่ที่อาจเป็นอันตรายต่อนักท่องเที่ยว
- เกิดอันตรายจากสภาพแวดล้อม (กระแสน้ำ กระแสลม คลื่น) ในขณะนั้น
- เกิดภัยธรรมชาติ (แผ่นดินไหว น้ำป่า น้ำท่วม ฯลฯ) หรือสึนามิ
- เกิดภัยคุกคามจากการก่อการร้าย หรือเกิดความไม่สงบในพื้นที่
- สัตว์ที่เป็นอันตราย (ฉลาม แมงกะพรุน จระเข้ งู)

ทั้งนี้ แหล่งท่องเที่ยวควรจัดให้มีอุปกรณ์ในการเตือนภัยนักท่องเที่ยว ได้แก่ไซเรนเตือนภัย (siren)นกหวีด (whistles)ระบบเสียงตามสาย หอกระจายข่าว (โดยใช้เครื่องขยายเสียงแบบกำลังไฟ ๒ ระบบ คือ ไฟฟ้า และแบตเตอรี่) เพื่อให้ทุกคนในแหล่งท่องเที่ยวได้รับข่าวสารฉุกเฉินโดยทันที รวมถึงควรจัดให้มีจุดรวมพลกรณีฉุกเฉิน (Assembly point)เพื่อให้นักท่องเที่ยวมารวมกันในพื้นที่ที่ปลอดภัยจากภัยพิบัติที่เกิดขึ้นและสามารถรองรับการอพยพได้อย่างเหมาะสม

๓.๒.๒ เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย/ผู้ช่วยชีวิต (Lifeguards)มีจำนวนที่พอเพียง และต้องได้รับการฝึกอบรมเรื่องการช่วยเหลือนักท่องเที่ยวกรณีประสบอุบัติเหตุทางน้ำ การปฐมพยาบาลเบื้องต้น (First Aid) และการกู้ชีพรวมถึงมีความรู้เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมและความเสี่ยงของแหล่งท่องเที่ยวที่ต้องรับผิดชอบ และสามารถรับมือกับเหตุฉุกเฉินได้อย่างถูกวิธีและทันการ รวมทั้งควรได้รับการบรรจุเป็นลูกจ้างประจำ นอกจากนี้ เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย/ผู้ช่วยชีวิต ควรใส่เครื่องแบบที่สังเกตเห็นได้อย่างชัดเจน โดยเฉพาะผู้ที่ทำหน้าที่เป็นผู้ช่วยชีวิต (Lifeguards) ควรใส่เครื่องแบบสีแดงและเหลืองเพื่อให้นักท่องเที่ยวสังเกตเห็นได้ง่าย

สำหรับรายละเอียดของมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ประเภทชายหาด เกาะ แก่ง และน้ำตก สามารถดาวน์โหลดได้จาก QR Code

ชายหาด

เกาะ

แก่ง

น้ำตก